ތެދުމަގު ދައްކަ އިދޭ
ވާހަކަދައްކަ އިލުމެ އް
އަބޫބަކްރު އިބްރާހީމް ޢަލީ
(ސެ ޕް ޓެ މް ބަ ރ2012ގެ ދަ ރު މަ އާ ގު ޅޭ) ފަ ރާ ތެ ވެ . އެ އީ މަ ލާ އި ކަ ތް ބޭ ކަ ލަ ކަ ސް މި ޒަ މާ ނު ގެ ގި ނަ މު ސް ލި މު ން ނަ ށް ވު ރެ
رْ
، ނަ ބީ ބޭ ކަ ލަ ކަ ސް ، ވަ ލީ ވެ ރި އަ ކަ ސް ، ބޮޑަށް قَُري شُْ ވަންހައިގެ م شُِكُ ން ވެ ސް
عَبدُْ اللهِ: އެ ކަ މަ ކަ ށް ޓަ ކަ އި ނު ވަ ތަ ގަ ހަ ކަ ސް ނު ވަ ތަ ޤަ ބު ރަ ކަ ސް اَل إلَهَ إِ اَّل اللهُ ގެ މާ ނަ ދަ ން ނަ ކަ މަ ށް
ރަ ސޫ ލު ބޭ ކަ ލު ން ފޮ ނު އް ވު ނު އަ ދި ނު ވަ ތަ ޖި ން ނި އަ ކަ ސް ހަ މަ ހަ މަ އެ ވެ . ހެއްޔެވެ؟
މުޝްރިކުން އެކަމަށް إِقَْر اُر ވު މަ ށް އަދި ރިޒުޤުދެއްވާ خَال قُِ ވަ ން ތަ
މަނާވެގަތް تَْ وحِيدُْ އަކީ تَْ وحِيدُْ اأُللُْوهيةَّ އަދިތަދުބީރު ކުރައްވާ ފަރާތްއެއީ إِلَهُ عَبدُْ اللهِ: އާ ނއެ ކެ ވެ . ހި ތާ މަ ކު ރެ ވޭ
އެވެ. އެބަހީ އަޅުކަންކުރުމުގައި اهُِل ކަ މު ގަ އި އެ މީ ހު ން ނު ނި ން މަ އެ ވެ . އަ ދި حَقْيِقَةُ އަ ކީ އެ އީ އެ ވެ . ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން
އެ އް ކަ އު ވަ ން ތަ ކު ރު މެ ވެ . ފަ ހެ އަ ޅު ކަ މު ގެ އެ ކަ ން ކަ ން އެ އީ އި ސް ވެ ދި ޔަ ފަ ދަ އި ން ކާ ފަ ރު ޖާ ހި ލު ން ވެ ސް މި ކަ ލި މަ އި ން
ވަ އް ތަ ރު ތަ ކު ގެ ތެ ރެ އި ން އެ އް ވެ ސް اهُل އަށް خَ اصَّ ވެ ގެ ން ވާ الَّنبيُِّ صَّلىَ الله علََْيِه وَسلََّم
ވަ އް ތަ ރެ އް އެ ކަ ލާ ނގެ ނޫ ން ފަ ރާ ތަ ކަ ށް ކަ ން ތަ އް ތަ އް ކަ ން އެ މީ ހު ން ދަ ނެ އެ ވެ . އެ ދި ވަ ޑަ އި ގަ ން ނަ ވާ މު ރާ ދު ދަ ނެ އެ ވެ . އެ އީ
އަ ނބު ރަ އި ނު ލެ ވޭ ނެ އެ ވެ . އެ ބަ ހީ ދެންފަހެ، އެމީހުންގެ ގާތަށް مُحَ مَّدٌ އަޅުކަންކުރުމުގައި اهُل އެ އް ކަ އު ވަ ން ތަ
އަ ނބު ރަ އި ލު ން ހު އް ދަ އެ އް ނު ވާ ނެ އެ ވެ . صَّلىَ الله علََْيِه وَسلََّم ވަ ޑަ އި ގެ ން ކު ރު މެ ވެ . އަ ދި اهُل ފި ޔަ ވަ އި އަ ޅު ކަ ން ވެ ވޭ
އެއީ دُعاَُء ކު ރު ން ފަ ދަ ނަ ދު ރު ބު ނު ން ފަ ދަ تَْ وحِيدُْ ގެ ކަ ލި މަ އަ ށް ގޮ ވަ އި ލަ އް ވާ އެ އް މެ ހަ އި ފަ ރާ ތް ތަ ކަ ށް ކާ ފަ ރު ވު މެ ވެ .
ޒަ ބަ ޙު ކު ރު ން ފަ ދަ ސަ ލާ މަ ތަ ށް އެބަހީ اَل إلَهَ إاَّل اللُه މި ކަ ލި މަ އަ ށް އަ ދި އެ ފަ ރާ ތް ތަ ކު ން ބަ ރީ އަ ވެ ގަ ތު މެ ވެ .
އެ ދި ދެ ން ނެ ވު ން ފަ ދަ ވާ ގި އެ ދު ން ފަ ދަ ގޮވައިލައްވާ އޭގެމާނައާއި لَ فْ ظُ އާ އި މިހެނީ އެމީހުންގާތު اَل إلَهَ إِاَّل اللهُ
އަ ދި މި ނޫ ން ވެ ސް މި ބާ ވަ ތު ގެ އެއްގޮތްކުރައްވައި عَمَِلى ގޮތުން ت طَْببِيقُْ މި ފަ ދަ އި ން ކި ޔާ ށޭ ބު ނި ހި ދު ން
އެންމެހައިކަންކަމެކެވެ. މި تَْ وحِيدُْ ކުރެއްވެވިއެވެ. ހަމައެކަނި لَ فْ ظُ އެމީހުންދެންނެވީ)أََجعلََ اآللَهِةَ إِلَهاً و اَحِداً
يَ
މިއީ ކަލޭތިޔަކިޔާ اَل إلَهَ إِاَّل اللهُ ވިދާޅުވީއެއްނޫނެވެ. (عَملَ އާ އި ބަ ހާ އި إِنَّ هَذَا لَشْءٌ عُج اَبٌ) މި ފަ ދަ އި ން ނެ ވެ .
ގެމާނައެވެ. މިހެނީ قَُري شُْ ވަ ން ހަ އި ގެ އެއްގޮތް ކުރެއްވީއެވެ.(މީ ގެ މާ ނަ އީ : އެ ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު އެ ހު ރި ހާ
رْ
م شُِكُ ންގެ ގާތުގައި إلَهَއަ ކީ މި އި ލާ ހު ން ނަ ކީ އެ އް އި ލާ ހެ އް ކަ މު ގަ އި
އަ ޅު ކަ ން ތަ އް ތަ ކަ ށް ގަ ސް ދު ކު ރެ ވޭ عَبدُْ الَّنبيِ: ކަ ލޭ ތި ޔަ ބު ނަ ނީ އަ ހު ރެ މެ ން ގެ ހަ އް ދަ ވަ ނީ ހެ އް ޔެ ވެ ؟ ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ވަ ރު ން
32 ދަރުމަ. އޮކްޓޯބަރ 2012

ތިޔައީ ވަރަށްވެސް عَجاَئ بُُِ ކަމެކެވެ. شِرَي كُْ އަ ކު ނު ވާ އެ އް ކަ އު ވަ ން ތަ ބު ދަ ށް އަ ޅު ކަ ން ކު ރި ބަ ޔަ ކާ މެ ދު ގަ އި
މިއެވެ. މިޔާއެކުވެސް اهل އެ އީ މު ޅި ކަ ލާ ނގެ އެ ވެ . އަ ދި علَ ގެ ފާ ނާ އި الَُح سَ نُي ނޫ ން ތޯ އެ ވެ ؟ ނަ ބީ ބޭ ކަ ލު ން ނާ އި
كَْونُ ހި ން ގަ ވާ އަ ދި އެ ތާ ގެ އެ ން މެ ހަ އި ގެފާނާއި عَبدُْ القَ ادِرُ ގެ ފާ ނާ އި އަ ދި صَالُ حِ މާ ތް ބޭ ކަ ލު ން ވެ ސް ބު ދެ ކޭ
تََصرَ صرفَُّاتُ އެ އް ގެ ވެ ރި ޔާ ކަ މު ގަ އި އެ މީ ހު ން މި ނޫ ން ވެ ސް މި ފަ ދަ މި ފަ ދަ ބޭ ކަ ލު ން އެއްފަދަތޯއެވެ؟
އީ މާ ން ވެ އެ ވެ . ފަ ހެ ކާ ފަ ރު ޖާ ހި ލު ން ކީއްކުރަންތޯއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން مُحَ مَّدٌ
ނަ ށް މި ކަ ން މި ވަ ރަ ށް އެ ގޭ އި ރު صَّلىَ الله علََْيِه وَسلََّم އެ ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު ން ގެ عَبدُْ اللهِ: އި ސް ވެ ދި ޔަ ތާ ގަ އި އަ ހު ރެ މެ ން
މުސްލިމުންކަމަށް دَ عْوَى ކު ރާ މީ ހު ން ނަ ށް އަ މި އް ލަ ނަ ފު ސު ފު ޅަ ށް ވެ ސް އެ އް ވެ ސް إِتِّفَ اقُ ވެ ފަ އި ވާ ނީ ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން
އެ ކާ ފަ ރު ޖާ ހި ލު ން ދަ ން ނަ ވަ ރަ ށް ވެ ސް މަ ން ފާ އެ އް އަ ދި ގެ އް ލު މެ އް ވެ ސް ބުދަށް ނަންދެވިފައިވަނީ ބައެއް صَالُ حِ
މި ކަ ލި މަ އި ގެ މާ ނަ އަ ދި ތަ ފު ސީ ރު މި ލް ކު ވެ ގެ ން ނު ވާ ކަ މާ އި މި ކަ ން ކަ މަ ށް މާ ތް ބޭ ކަ ލު ން ގެ ނަ ން ނަ މު ން ނެ ވެ . އެ އީ
ނު ވި ސް ނޭ ކަ މީ ހި ތާ މަ ހު ރި ބޮ ޑު އަ ހު ރެ ން ހެ ކި ވަ މެ ވެ . އަ ދި نُْ وحُ علََْيِه الَّسالم ގެ ޒަ މާ ނު ގަ އި ހި ގާ ދި ޔަ
عَجاَئ بُِ ކަ މެ ކެ ވެ . އަ ދި ކި އެ އް ހެ އް ޔެ ވެ ؟ އެ ބޭ ކަ ލު ން ކު ރަ އް ވާ ނީ ކި އެ އް ތޯ އެ ވެ . ފަ ދަ އި ން ނެ ވެ . އަ ދި ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން
اهل رْ
މި މީ ހު ން ހީ ކު ރާ ގޮ ތު ގަ އި އެ އީ ހަ މަ އެ ކަ ނި އަ ދި އެ ހެ ން ނަ މަ ވެ ސް އަ ހު ރެ ން ނަ ކީ ކާފަރުންވެސް ގެ حَ ضَةُ ގަ އި
އޭގެމާނައިގެ އެއްވެސްކަމަކަށް ފާފަވެރިއެކެވެ. صَالُ حِ މާ ތް ބޭ ކަ ލު ން ނަ ށް އެތަކެތީގެ شَفَ اعةَ ތެ ރި ކަ ން
رْ
إِعْتِقَ ادُ ކު ރު މެ އް ނެ ތި ދު ލު ކޮ ޅު ން اللُه ގެ حَ ضَةُ ގަ އި ޖާ ހާ އި ޤަ ދަ ރު ވެ އެ ވެ . ލި ބު ން މެ ނު ވީ އެ ތަ ކެ ތީ ގެ ކި ބަ އި ން
رْ
އޭގެ އަކުރުތަކާއި لَ فْ ظُ ކި ޔަ އި ލު މެ ވެ . އެ ބޭ ކަ ލު ން ނަ ށް އެ ކަ ލާ ނގެ حَ ضَةُ ގަ އި ވާ އެ ހެ ން ކަ މެ އް ނޭ ދެ އެ ވެ . އެ އީ އެ ތަ ކެ އް ޗަ ށް
اهل رْ
އަ ދި އެ މީ ހު ން ކު ރެ އެ ން މެ ވި ސް ނު ން ގަ ދަُ ޖާ ހާ އި ޤަ ދަ ރު މެ ދު ވެ ރި ކޮ ށް އެ ބޭ ކަ ލު ން ގެ حَ ضَةُ ގަ އި ޤަ ދަ ރާ އި
މީހާވެސް ހީކުރަނީ އޭގެމާނައަކީ اهل އަހުރެންނަށް شَفَ اعةَ ތެ ރި ވު މަ ށް ޖާ ހު ވާ ކަ މު ގަ އި ބަ ލަ އި ގެ ން ނެ ވެ .
މެ ނު ވީ އެ ހެ ން އެ އް ވެ ސް ފަ ރާ ތަ ކު ން އަ ހު ރެ ން އެ ދެ މެ ވެ . އޭ ގެ ދަ ލީ ލަ ކީ އަ ން ނަ ނި ވި ބަ ސް ފު ޅެ ވެ .
އެ އް ޗެ އް ނު ހަ އް ދަ ވާ ނެ ކަ މާ އި ރި ޒު ޤު)واَلَّذِ ينَ اتَّ خَذُ وا م نِْ دُ وِنهِ أَْولَيِاَء م اَ نَْ عبدُُهُ مْ
ނު ދެ އް ވާ ނެ ކަ މާ އި އަ ދި ކަ ން ތަ އް ތަ އް عَبدُْ اللهِ: އަ ހު ރެ ން ކަ ލެ އަ ށް ޖަ ވާ ބު ދޭ ނީ إِاَّل لُيِقَِّربُ ونَا إِلىَ اللَّهِ زُلْفَى(މާ ނަ އީ :
ތަ ދު ބީ ރު ނު ކު ރަ އް ވާ ނެ ކަ މެ ވެ . ފަ ހެ اَلإلَهَ ހަ މަ އި ސް ވެ ދި ޔަ ޖަ ވާ ބު ން ނެ ވެ . އެ ހެ ނީ އަ ދިُّ އެ ކަ ލާ ނގެ ފި ޔަ ވަ އި އެ ހެ ނި ހެ ން
إِاَّل اللهُ ގެމާނަ قَُري شُْ ވަ ން ހަ އި ގެ ކާ ފަ ރު ހަމަކަށަވަރުން الَّنبيُِّ صَّلىَ الله علََْيِه وَسلََّم ން ހި ފާ)އެ ހެ ނި ހެ ން އި ލާ ހު ން
وَليِ
ޖާ ހި ލު ން ނަ ށް އެ ގޭ ވަ ރަ ށް ވެ ސް ނޭ ގޭ އެ ބަ ޔަ ކާ ހަ ނގު ރާ މަ ކު ރެ އް ވި މީ ހު ން ވެ ސް ހިފައި(إِخْتيِ اَُر ކު ރާ މީ ހު ން ބު ނެ އެ ވެ .
އެ ކަ މަ ކު އި ސް ލާ މް ކަ މަ ށް މި دَ عْوَىކު ރާ ކަ ލޭ ތި ޔަ ބު ނި ކަ ން ތަ ކަ ށް އެ އް ބަ ސް ވެ އަ ހު ރެ މެ ން މި ތަ ކެ ތީ ގެ ފަ ރާ ތު ން
اهل رْ
ބައެއްގައި އެއްވެސް ހެޔޮކަމެއްނެތެވެ. އި ޤް ރާ ރު ވެ އެ ވެ . އަ ދި ހަ މަ އެ ފަ ދަ އި ން ހަމައެކަނި ގެ حَ ضَةُ ގަ އި
އެ މީ ހު ން ގެ ބު ދު ތަ އް އެ އް ވެ ސް އަ ހު ރެ މެ ން ނަ ށް ގާ ތް ކަ ން ލި ބު މަ ށް
عَبدُْ الَّنبيِ: އެ ހެ ނެ އް ކަ މަ ކު އަ ހު ރެ ން އެ އް ޗެ އް ތަ ދު ބީ ރު ނު ކު ރާ ކަ މަ ށް ވެ ސް މެ ނު ވީ ނު އެ ދެ މެ ވެ . މި އެ ވެ . އަ ދި
اهُلއަ ށް ޝަ ރީ ކު ނު ކު ރަ މެ ވެ . އެ މީ ހު ން އެ އް ބަ ސް ވެ އި ޤް ރާ ރު ވެ އެ ވެ . ކަ ލޭ ބު ނި ބަ ސް " ނަ ބީ ބޭ ކަ ލު ން ނާ އި
އަދިކިއެއްހެއްޔެވެ؟ اهُل މެ ނު ވީ އެ މީ ހު ން ވެ ސް އެ ދޭ ކަ ން ކަ ށަ ވަ ރީ صَالُ حِ މާ ތް ބޭ ކަ ލު ން ވެ ސް ބު ދެ ކޭ
ތަ ކެ ތި ނު ހަ އް ދަ ވާ ނެ ކަ މާ އި އަ ދި ރި ޒު ޤު ޖާހާއި شَفَ اعةَ ތެ ރި ކަ މެ ވެ . އަ ދި ކީ ރި ތި އެ އް ފަ ދަ ތޯ އެ ވެ ؟" މި ބަ ހާ އި މެ ދު
رْ
ނުދެއްވާނެކަމާއި އަދިއެކަލާނގެ حَ ضَةُ قُر آْنُ ން މީ ގެ ދަ ލީ ލު ކު ރީ ގަ އި ދަ އް ކާ ބުނަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الَّنبيُِّ صَّلىَ الله
ން ނޫ ނީ މަ ން ފާ އެ އް ނު ވާ ނެ ކަ މާ އި އިސްވެ ހިގައްޖެއެވެ. علََْيِه وَسلََّم އެ ބަ އެ އް ގެ ގާ ތަ ށް ފޮ ނު އް ވި
އަ ދި ގެ އް ލު މެ އް ވެ ސް ނާ ން ނާ ނެ މީ ހު ން ގެ ތެ ރޭ ގަ އި އެ މީ ހު ން ނާ އި މެ ދު
ކަ މު ގެ މަ އް ޗަ ށް އަ ހު ރެ ން ހެ ކި ވަ މެ ވެ . އަ ދި عَبدُْ الَّنبيِ: ތި ޔަ ބު ނު އް ވި މި ލި ޔާ އާ ޔަ ތް ބާ ވާ ތް ލެ އް ވު ނު
އެ ކަ ލާ ނގެ އީ އެ ކަ ލާ ނގެ އަ ށް އެ އް ވެ ސް އާ ޔަ ތް ތަ އް ބާ ވާ ތް ލަ އް ވާ ފަ އި ވަ ނީ މާ ތް މީ ހު ން ނަ ށް އަ ޅު ކަ ން ކު ރި
ދަރުމަ. އޮކްޓޯބަރ 33 2012

މީހުންވެއެވެ.)أُولْٰئِ كَ الَّذِ ينَ يَ دْعُ ونَ يَبتَْغُ ونَ އަ ޅު ކަ ން ކު ރާ ކަ މު ގަ އި ވީ ސީ ދާ އަ ދި އެ މީ ހު ން ނަ ށް އެ އް ވެ ސް
إِلىَ رَبِّهِمُ الَْوسِيلَةَ أَُّيهُ مْ أَقَْربُ وَيَ رْجُ ونَ ހަ މަ ކަ ލޭ މެ ން ނަ ށް ހެ އް ޔެ ވެ ؟ މި އެ ވެ . މަ ން ފާ އެ އް ނު ދޭ ތަ ކެ އް ޗަ ށް އެ މީ ހު ން
رَ حْمَتَهُ وَي خََافُونَ عذََ اَبهُ إِنَّ عذََ ابَ رَب كَِّ ފަ ހެ މި އާ ޔަ ތް ތަ ކަ ށް ވި ސް ނަ އި ބަ ލާ ށެ ވެ . އަ ޅު ކަ ން ކު ރަ ނީ އެ ވެ . އަ ދި އެ މީ ހު ން
رْ
كَانَ مَ حذُْوراً (މާ ނަ އީ : އެ ބޭ ކަ ލު ން ނަ ކީ ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން ބު ދު ގަ ސް ދު ކު ރި ބުނަނީ މިއީ اهلގެ حَ ضَةُ ގަ އި
އެބޭކަލުންކުރެ އެބޭކަލުންގެ رَ بُّ މީ ހު ން އެ ކަ ލާ ނގެ ކާ ފަ ރު ކު ރެ އް ވީ އެ ވެ . އަހުރެމެންގެ شَفَ اعةَ ތެ ރި ން ނެ ވެ . މި އެ ވެ .
އާ އި އެ ން މެ ގާ ތް ވެ ކު އް ތަ ން ވެ ގެ ން ވަ ނީ އަ ދި ނަ ބީ ބޭ ކަ ލު ން ނާ އި މަ ލާ އި ކަ ތް
ކާކުތޯ އެކަމަށް އެދިގެން دُعاَء ބޭ ކަ ލު ން ނާ އި އަ ދި ވަ ލީ ވެ ރި ން ނާ އި عَبدُْ الَّنبيِ: އަ ދި އެ ހެ ން ނަ މަ ވެ ސް
ކުރައްވާ އަދި އެކަލާނގެ رَ حْمةَُ މިފަދަ صَالُ حِ މާ ތް ބޭ ކަ ލު ން ގަ ސް ދު އަހުރެން اهُل އަ ށް މެ ނު ވީ އަ ޅު ކަ ން
އަ ށް އެ ދި ވަ ޑަ އި ގަ ން ނަ ވާ އަ ދި އެ ކަ ލާ ނގެ ކު ރި މީ ހު ން ވެ ސް އެ ކަ ލާ ނގެ ހަ މަ ނު ކު ރަ މެ ވެ . އަ ދި އެ މީ ހު ން ގެ ފަ ރާ ތަ ށް
عذََ ابُ އަ ށް ބި ރު ވެ ތި ވެ ވަ ޑަ އި ގަ ން ނަ ވާ އެ އް ހަ މަ އަ ކު ން ކާ ފަ ރު ކު ރެ އް ވީ އެ ވެ . ބަ ރޯ ސާ ކޮ ށް އެ މީ ހު ން ގެ ކި ބަ އި ން
ބޭ ކަ ލު ން ނެ ވެ . ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން އަދި الَّنبيُِّ صَّلىَ الله علََْيِه وَسلََّم އެ މީ ހު ން ކަންކަމަށްއެދި دُعاَء ކު ރު މަ ކީ އަ ދި
ކަލޭގެފާނުންގެ رَ بُّ ގެ عذََ ابُ އެ އީ ޤަ ތު ލު ކު ރަ އް ވަ އި މަ ރާ ހެ އް ދެ ވީ އެ ވެ . އަ ޅު ކަ މެ އް ނޫ ނެ ވެ .
ބި ރު ވެ ތި ވެ ގެ ން ވާ އެ އް ޗެ ކެ ވެ . މި އެ ވެ . އަ ދި އޭ ގެ ތެ ރެ އި ން ވަ ކި ބޭ ކަ ލަ ކު
އެމީހުންގެތެރޭގައި عيِسىَْ علََييهْ الَّسآلم ވަ ކި ތަ ފާ ތެ އް ނު ކު ރަ އް ވަ އެ ވެ . عَبدُْ اللهِ: އެ ކަ މަ ކު އަ ހު ރެ ން ކަ ލެ އާ އި
އަ ށާ އި އެ ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު ން ގެ މަ ން މަ އަ ށް ސު ވާ ލު ކޮ ށް ލާ ނަ މެ ވެ . ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން
އަޅުކަންކޮށް دُعاَء ކު ރި މީ ހު ން ވެ އެ ވެ . عَبدُْ الَّنبيِ: އެ ހެ ން ނަ މަ ވެ ސް ކާ ފަ ރު ން އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަން إِخْآلص
އެކަލޭގެފާނާއިމެދު اللهُ سُبْح اَنَهُ وَتَعاَل އެ މީ ހު ން ގެ ކި ބަ އި ން އެ ދު ނީ މަ ން ފާ އެ ވެ . ތެރިކުރުމަށް اهُل ކަލެއަށް فَْر ضُ
ގެ وَحِى ބަ ސް ފު ޅު ވަ ނީ މި ފަ ދަ އި ން ނެ ވެ . އަ ދި އަ ހު ރެ ން ހެ ކި ވަ ނީ ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން ކުރައްވާފައި ވާކަމަށް ކަލޭ إِقَْر اُر
)وإَِذْ قَ الَ اللَّهُ ي اَ ع يِسىَ اْب نَ مَرْيَمَ أَأَنتَ މަ ން ފާ ކު ރަ އް ވަ އި ގެ އް ލު ން ކު ރަ އް ވަ އި ވަ މު ހެ އް ޔެ ވެ ؟ އެ އީ ކަ ލޭ ގެ މަ އް ޗަ ށް ވާ
قُلْتَ لِ لَّن اسِ اتَّ خِذُ ون وأَُِّميَ إِلََهنْيِ م نِْ دُ ونِ އަދި ތަދުބީރު ކުރައްވަނީ ހަމަ اهل އެކަލާނގެ حَ قُّ އެ ވެ . އެ އީ އެ ކަ ލާ ނގެ
يِ
رْ
اللَّهِ(މިބަސްފުޅުގެމާނައީ: اللهُ سُبْح اَنَهُ ކަމުގައެވެ. އެކަލާނގެ حَ ضَةُ ން ނޫ ނީ ބަސްފުޅުގައިވާ ފަދައިންނެވެ.)وَماَ
وَتَعاَلىَ وَحِى ކު ރެ އް ވި ހި ދު ހަ ނދު މަ ފު ޅު އަ ހު ރެ ން އެ ކަ ން ކަ ން ނޭ ދެ މެ ވެ . އަ ދި صَالُ حِ أُمرُِوا إِاَّل لَيِ عْبدُُوا اللَّهَ م خُْلِ صِ نَي لَهُ الِدّ ينَ
ކުރައްވާށެވެ. "އޭ ع يِسىَ اْب نَ مَرْيَمَ އެ ވެ މާ ތް ބޭ ކަ ލު ން ނަ ށް އޭ ގެ އެ އް ވެ ސް ކަ މެ އް حُنفََاَء(މާ ނަ އީ : އަ ދި އެ ކަ ލާ ނގެ އަ ށް
ކަ ލޭ ގެ ފާ ނާ އި ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު ން ގެ މަ ން މަ އަ ށް މި ލް ކު ވެ ގެ ން ނު ވެ އެ ވެ . އެ ހެ ން ނަ މަ ވެ ސް އަޅުކަން إِخْآلص ތެ ރި ކޮ ށް
اهُل ފި ޔަ ވަ އި ކަ ލޭ މެ ން އަ ޅު ކަ ން ކު ރާ ށޭ އަހުރެން އެބޭކަލުންގެ شَفَ اعةَ ތެ ރި ކަ ން تَْ وحِيدُْއަށް ސީދާކޮށްގެން اهُل އަ ށް
رْ
މީ ސް ތަ ކު ން ނަ ށް އެ ން ގެ ވީ އެކަލާނގެ حَ ضَةُން ލި ބު މަ ށް އެ ދެ މެ ވެ . އަ ޅު ކަ ން ކު ރު މަ ށް މެ ނު ވީ އެ މީ ހު ން ނަ ށް
ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު ތޯ އެ ވެ ؟" އަ ދި އެ މީ ހު ން ގެ އަ މު ރު ވެ ވި ގެ ން ނު ވެ އެ ވެ . މި އެ ވެ .
ތެ ރޭ ގަ އި މަ ލާ އި ކަ ތު ން ނަ ށް އަ ޅު ކަ ން ކު ރި عَبدُْ اللهِ: ކަ ލޭ ގެ ބަ ސް ތި ޔަ އީ ހަ މަ
މީހުންވެއެވެ. އެބޭކަލުންނާއިމެދު وَحِى އެ ކާ ފަ ރު ން ގެ ވެ ސް ބަ ހެ ވެ . އެ އް ވެ ސް عَبدُْ الَّنبيِ: އާ ނއެ ކެ ވެ . އެ ކަ ން ވަ ނީ
ކުރައްވާފައިވަނީ މިފަދައިންނެވެ.)وَيَ وْمَ ފަރަގެއްނެތެވެ. އޭގެދަލީލަކީ اهُل އަހުރެންނަށް فَْر ضُ ކު ރަ އް ވާ ފަ އެ ވެ .
يَ حْرُ شُهُ مْ جَمِيعاً ثَُّم يقَُ ولُ لِلَْم اَلئِكَةِ أَهَ اؤُاَلء سُبْح اَنَهُ وَتَعاَلގެ وَحِى ބަ ސް ފު ޅެ ވެ .
إِياَّكُْم كَانُ وا يَ عْبدُُ ونَ(މާ ނަ އީ : އެ ން މެ ހަ އި)وَيَ عْبدُُ ونَ م نِْ دُ ونِ اللَّهِ ماَ اَل يرُ ضَُّهُ مْ واََل عَبدُْ اللهِ: އަ ހު ރެ ން ކަ ލޭ ކި ބަ އި ން މި އެ ދެ ނީ
މީސްތަކުން مَ حْرَ شُ ކު ރަ އް ވާ ނޭ ދު ވަ ހު يَنْفَُعهُ مْ وَيقَُولُونَ هَ اؤُاَلء شُفََع اؤُنَ ا عِنْدَ اللَّهِ(ކަލޭގެމައްޗަށް اللهُ فَْر ضُ ކު ރަ އް ވާ ފަ އި އެ ވާ
ދެ ން އެ ކަ ލާ ނގެ މަ ލާ އި ކަ ތް ބޭ ކަ ލު ން ނަ ށް މާނައީ: އަދިއެމީހުން اهُل ފި ޔަ ވަ އި އެ ތި އަ ހު ރެ ން ނަ ށް ކަ ލޭ ބަ ޔާ ން ކޮ ށް
وَحِى ކު ރަ އް ވާ ނެ އެ ވެ . މި ބަ އި މީ ހު ން އެ މީ ހު ން ނަ ށް އެ އް ވެ ސް ގެ އް ލު މެ އް ނު ދޭ ދެއްވުމަށެވެ. އެއީ އަޅުކަން إِخْآلص
34 ދަރުމަ. އޮކްޓޯބަރ 2012

ތެ ރި ކު ރު މެ އް ނޫ ން ތޯ އެ ވެ ؟ ގު ނަ ވަ ނު ން އަ ދާ ކު ރެ ވޭ އެ ން މެ ވަ ރު ގަ ދަ
عَبدُْ الَّنبيِ: އާ ނއެ ކެ ވެ . ޝަ ރީ ކު އެ އް އަ ޅު ކަ މެ ވެ . އަ ދި އަ ޅު ކަ ން ތަ އް ތަ އް
عَبدُْ الَّنبيِ: ތި ޔަ ސު ވާ ލު ން ތި ޔަ އެ ދޭ ކު ރެ ވި އް ޖެ އެ ވެ . ތި ޔަ އީ ވަ ރަ ށް އަ ލި އެ ދެ ކަ މު ގެ މަ އް ޗަ ށް ހު އް ޓި ގެ ން ނު ވެ އެ ވެ .
ކަ މެ އް އަ ހު ރެ ން ނަ ކަ ށް ނު ވި ސް ނު ނެ ވެ . އަ ދި ސާ ފު ވާ ހަ ކަ އެ ކެ ވެ . އަ ދި ކި އެ އް ހެ އް ޔެ ވެ . އެ އަ ށް ވު ރެ މާ
ބަ ޔާ ން ކޮ ށް ދެ އް ވާ ށެ ވެ . ع اَمُّ ވެ ގެ ން ވެ އެ ވެ . އޭ ގެ ތެ ރޭ ގަ އި
عَبدُْ اللهِ: އަ ދި އެ ހެ ން މި ސާ ލެ އް ނަ ދު ރު ބު ނު ން ، ހު ވަ އި ކު ރު ން ،
عَبدُْ اللهِ: އަ ހު ރެ ން ބަ ޔާ ން ކޮ ށް ދޭ ނަ މެ ވެ . ބުނާނަމެވެ. اللهُ سُبْح اَنَهُ وَتَعاَىل ވާ ގި އެ ދު ން ، ޙި މާ ޔަ ތަ ށް އެ ދު ން ،
ރަނގަޅަށް އައްސަވާށެވެ. اللهُ سُبْح اَنَهُ ގެމިބަސްފުޅު(فََص لِّ لَرِب كَِّ و اَنْ حَ رْ) އަ ދި މި ނޫ ން ވެ ސް ކަ ން ކަ ން ވެ އެ ވެ .
وَتَعاَلىَ وَحِى ކުރެއްވިއެވެ.)ادْعُ وا رَبكَُّْم ކަ ލެ އަ ށް ރަ ނގަ ޅަ ށް އެ ގި އް ޖެ އް ޔާ އަ ދި އެ ހެ ން ނަ މަ ވެ ސް އެ ބަ އެ އް ގެ މަ އް ޗަ ށް
تَرَ ضُّع اً وَخُ فَْيةً إِنَّهُ اَل يُِ ح بُّ الُْمعْتَدِ ينَ(اهُل ގެ އެ އަ މު ރު ފު ޅަ ށް ކަ ލޭ ކި ޔަ މަ ން ވެ قُرآْن ބާ ވާ ތް ލެ އް ވު ނު މީ ހު ން ގެ ތެ ރޭ ގަ އި
މާ ނަ އީ : ކަ ލޭ މެ ން މަ ޑު މޮ ޅި ކަ މާ އި ކަ ތި ލަ އި ޤު ރު ބާ ން ކޮ ށް ފި އް ޔާ ކަ ލޭ ގެ މަ ލާ އި ކަ ތް ބޭ ކަ ލު ން ނަ ށާ އި
ބިރުވެރިކަމާއި އެކު ކަލޭމެންގެ رَ بُّ އެ ކަ ތި ލަ އި ޤު ރު ބާ ން ކު ރު ން އެ އީ صَالُ حِ ންނަށާއި އަދި التَ އަ ށާ އި
!
އަށް دُعاَء ކު ރާ ށެ ވެ ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން އެ ކަ ލާ ނގެ އަ ށް ވާ އަ ޅު ކަ މެ އް ތޯ އަ ދި އެ ހެ ނި ހެ ން ތަ ކެ އް ޗަ ށް
ހަ އް ދު ފަ ހަ ނަ އަ ޅަ އި ގެ ން ދާ މީ ހު ން ނަ ށް ނު ވަ ތަ ނޫ ން ތޯ ކަ ލޭ ނި ކަ ން ބު ނެ ބަ ލާ ށެ ވެ . އަ ޅު ކަ ން ކު ރި މީ ހު ން ވޭ ހެ އް ޔެ ވެ ؟
އެ ކަ ލާ ނގެ ލޯ ބި ވެ ވޮ ޑި ނު ގަ ން ނަ ވަ އެ ވެ .
މިއެވެ. އަޅެފަހެ دُعاَء ކު ރު ން އެ އީ عَبدُْ الَّنبيِ: އެ އީ އަ ޅު ކަ މެ ކެ ވެ . عَبدُْ الَّنبيِ: އާ ނއެ ކެ ވެ . އެ މީ ހު ން
އަ ޅު ކަ މެ އް ތޯ ނު ވަ ތަ ނޫ ން ތޯ އެ ވެ ؟ ތި ޔަ ކަ ން ކު ރި ކަ މު ގަ އި ވި އެ ވެ .
عَبدُْ اللهِ: ދެންފަހެ م خَْلُوقُ އަ ކަ ށް ،
عَبدُْ الَّنبيِ: އާ ނއެ ކެ ވެ . އެ އީ އަ ޅު ކަ މު ގެ ނަ ބީ ބޭ ކަ ލަ ކަ ށް ، ނު ވަ ތަ ޖި ން ނި އަ ކަ ށް ، عَبدُْ اللهِ: އެ މީ ހު ން އެ ތަ ކެ އް ޗަ ށާ އި
އަޞްލެވެ. (الدُّعاَُء هُوَ العبِ اَدَةُ) أُبوداود ނުވަތަ އެނޫންވެސް م خَْلُوقُ އަ ކަ ށް އެ މީ ހު ން ނަ ށް ކު ރި އަ ޅު ކަ ން އެ އީ
: މި حَدِيثْ ގަ އި ވާ ފަ ދަ އި ން ނެ ވެ . اهُل އާއިއެކު ކަލޭ ذََب حَ ކޮށް قُْرب اَنْ دُعاَء ކުރުމާއި، ذََب حَ ކު ރު މާ އި ،
(މާނައީ އަޅުކަމަކީއެއީ دُعاَء އެ ވެ). ކޮ ށް ފި އް ޔާ ތި ޔަ އަ ޅު ކަ މު ގަ އި ކަ ލޭ اهُل ވާ ގި އެ ދު މާ އި ، ޙި މާ ޔަ ތަ ށް އެ ދު މާ އި ،
އާ އި އެ ކު އެ ހެ ން ފަ ރާ ތެ އް ބަ އި ވެ ރި ކޮ ށް ސަ ހަ ރޯ ވެ ރި ކަ ން އެ ދު ން ފަ ދަ
عَبدُْ اللهِ: دُعاَء ކު ރު ން އެ އީ ޝަ ރީ ކު ކޮ ށް ފީ މު ހެ އް ޔެ ވެ ؟ ކަ ން ކަ ން ކަ މު ގަ އި މެ ނު ވީ ވޭ ހެ އް ޔެ ވެ ؟
އަޅުކަމެއްކަމުގައި ކަލޭ إِقَْر اُر ނު ވަ ތަ ނޫ ން ހެ އް ޔެ ވެ ؟ އެ ހެ ން ނޫ ން ނަ މަ އެ މީ ހު ން ވެ ސް އެ އީ
اهُل
ވާ ކަ މު ގަ އި ވެ ފަ އި ދެ ން އެ އަ ޅު ކަ ން ގެ އަ ޅު ން ކަ މާ އި އެ ކަ ލާ ނގެ
ރޭ ގަ ނޑާ އި ދު ވާ ލު ބި ރު ވެ ރި ކަ މާ އި عَبدُْ الَّنبيِ: އާ ނއެ ކެ ވެ . ތި ޔަ އީ ބާރުގެދަށުގައިވާ ބަޔަކު ކަމުގައި
ދަ ހި ވެ ތި ކަ މާ އި އެ ކު ކޮ ން މެ ވެ ސް އެ އް ވެ ސް ޝަ އް ކެ އް ނެ ތް ގޮ ތު ން إِقَْر اُر ވެ އެ ވެ . އަ ދި ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން
ބޭ ނު މަ ކު ކަ ލޭ ކު ރަ މު ން ގެ ން ދާ ކަ މު ގަ އި ޝި ރު ކެ ވެ . ކަ ން ތަ އް ތަ އް ތަ ދު ބީ ރު ކު ރަ އް ވަ ނީ
ވެ ފަ އި ދެ ން އެ ބޭ ނު މު ގަ އި اللهُ ކަމުގައި إِقَْر اُر ވެ އެ ވެ . ނަ މަ ވެ ސް
ނަ ބީ ބޭ ކަ ލަ ކަ ށް ނު ވަ ތަ މަ ލާ އި ކަ ތަ ކަ ށް عَبدُْ اللهِ: އަ ހު ރެ ން ކަ ލެ އަ ށް އެމީހުންނަށް މިމީހުން دُعاَء ކު ރު މާ އި
ނު ވަ ތަ ޤަ ބު ރެ އް ގަ އި ވާ ކޮ ން މެ ވެ ސް މިޖަހައިދިނީ دُعاَء ކުރުމާއި ذََب حَ ކު ރު މު ގެ އެމީހުންނަށް ބަރޯސާކޮށް جاَه އާ އި
ވަ ލީ ވެ ރި އަ ކަ ށް ދެ ން ނެ ވީ މާ މިސާލެވެ. މިހެނީ دُعاَء ކު ރު މަ ކީ شَفَ اعةَ އެ ދި ގެ ން އެ މީ ހު ން ގެ ފަ ރާ ތަ ށް
އެ އަ ޅު ކަ މު ގަ އި ފަ ހެ ކަ ލޭ ޝަ ރީ ކު ބަ ހު ގެ ގޮ ތު ން ކު ރެ ވޭ އެ ން މެ ވަ ރު ގަ ދަ ލެ ބު މާ އި މި ކަ ން ކަ މީ އެ ގި ފާ ޅު ވެ ގެ ން ވާ
ނުކުރެވޭހެއްޔެވެ؟ އަޅުކަމެވެ. އަދި ذََب حَ ކު ރު މަ ކީ ކަންކަމެވެ. (ނުނިމޭ)
ދަރުމަ. އޮކްޓޯބަރ 35 2012